

XXIII. UNIVERSIADE 2005 İZMİR YAZ SPOR OYUNLARINDA SAĞLIK HİZMETLERİ

S.O. KARAMIZRAK*, M. NALÇAKAN**, T. KOCAHAN***

ÖZET

Türkiye'nin gerçekleştirdiği en büyük spor organizasyonu olan 23. Universiade 2005 İzmir Spor Oyunlarında verilen sağlık hizmetlerinin yönetsel yapılanması, planlama evreleri, alt komisyon çalışmaları, hazırlık ve Oyunlar dönemi uygulamaları özetlenmektedir. Özellikle Oyunlar Köyü ve tesislerdeki sabit, değişik koşullardaki mobil sağlık hizmetleri, genel sağlık denetim hizmetleri ve doping kontrol hizmetleri genel hatlarıyla ele alınmakta; personel, donanım ve olgulara ilişkin dökümler verilmekte, üst yönetimler ve diğer komisyonlar ile ilişkiler, organizasyonun aksayan yönleri tartışılıp ileriye dönük önerilerde bulunmaktadır.

Anahtar sözcükler: Universiade oyunları, organizasyon, sağlık

SUMMARY

MEDICAL SERVICES DURING THE 23rd UNIVERSIADE 2005 IZMIR SUMMER GAMES

Medical services provided during the largest sports organization held in Turkey so far, namely the 23rd Universiade 2005 Izmir Summer Games, are summarized in terms of organization structure, planning stages, sub commission activities, preparative and Games operations. Especially on site medical services in the Games Village and venues, mobile medical services on various occasions, general public health applications, and doping control services are stressed. Some figures concerning personnel, equipment and medical cases are given, relations with the executive board and other commissions, successful and failing aspects are discussed, and propositions for the future are given.

Key words: *Universiade games, organization, medical services*

*Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Spor Hekimliği Anabilim Dalı, İzmir

**T.C. Sağlık Bakanlığı Karşıyaka Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İzmir

***GSGM Sporcu Sağlık Merkezi, Ankara

GİRİŞ

Olimpiyatlardan sonra en kapsamlı spor organizasyonu olan Universiade'ların 23.sü 131 ülkeden 7805 katılımcıyla Ağustos 2005'de İzmir'de gerçekleştirildi. Önemli bir işlev alanı olan sağlık hizmetlerini İcra Kurulu adına Sağlık Komisyonu üstlendi. Oyunların geniş bir alanda, çok sayıda tesiste yapılması, kalabalık bir kitleyi kapsamaması ve koordinasyonlu çalışma planlamada önemli kriterlerdi.

Çalışmaların planlama aşamasında temel bir hedef ülkenin yetersiz spor sağlık hizmetlerinin İzmir ölçeğinde bir proje olarak ele alınıp kalıcı sistem oluşturulması; kazanılacak cihaz ve malzemeler aracılığıyla sürdürülmesiyle toplumun ve yetkililerin dikkatini çekerek Türkiye'nin gelecekteki organizasyonları için örnek olmaktı.

PLANLAMA

Kuruluş, yapılanma ve yönetim: Sağlık Komisyonu, Uluslararası Sağlık Komisyonu (CMI)'nin üst denetimi altında çalıştı. Komisyon başkanlığına Eylül 2003'de atama yapılması ve konularında uzman kişilerin davet edilmesiyle ilk toplantısını Ekim 2003'de yapan komisyon yönetim hizmetlerini Mart 2004'den itibaren Fuar merkez ofisinde yürüttü. Toplantı sıklığı zaman içinde ayda birden dörde yükseldi.

Komisyon; sağlık, doping kontrol, ambulans, Oyunlar Köyü Sağlık Merkezi (OKSM), gıda ve genel sağlık hizmetleri (Manisa ayrı birim), hastaneler koordinasyonu, eğitim ve kurslar için alt çalışma grupları oluşturdu. Komisyon başkanı ile sağlık ve doping kontrol hizmetlerinden sorumlu iki yardımcının yanı sıra 14 hekim ve bir AKS 110 uzmanı üye görev aldı. Ayrıca iki spor branşının sorumluları çalışmalara fiilen destek verdi.

Komisyonun faaliyet alanları: FISU yönetmelikleri uyarınca doping kontrol çalışmalarını yürütmek ve sağlığa ilişkin tüm alanlarda hizmet vermek üzere planlamalar yapıldı. Form ve kitapçık hazırlıkları, FTR hizmetleri, cihaz ve malzeme belirlenmesi için de gruplar kuruldu. Olağan dışı durum (ODD) ve açılış-kapanış törenleri planlamalarında aktif görev alındı. Hedef kitle delegasyon sporcu ve yöneticileri, tüm görevliler, FISU üyeleri, medya çalışanları ve seyircilerdi.

Oyunlar döneminde sağlık hizmetleri 1-24 Ağustos; doping kontrol hizmetleri ise 11-23 Ağustos 2005 yarışma tarihlerini kapsadı. Oyunlar öncesi ve tasfiye döneminde personel ve gönüllülere sağlık hizmeti verildi. Hizmetler müsabaka ve antrenman ilk yardım ve doping kontrol mekanları, OKSM ve delegasyon sağlık odaları, FISU ve diğer yönetim otelleri, uluslararası medya merkezi, yurtlar ve ofis alanlarında sağlandı. OK ve tesislerde, yarı maraton-yürüyüş parkurlarında, sosyal etkinliklerde, açılış-kapanış törenleri ve havaalanında 112 ambulans ve AKS 110; yelken yarışlarında sağlık botu ile mobil hizmetleri verildi. İkinci basamak sağlık hizmetini kurumsal ve özel hastaneler sundu.

Dr. L. Rink başkanlığındaki CMI'nin her bir spor dalı ile ilgili 14 üyesi vardı. Dr. Rink'in Nisan 2004'deki ziyareti sonrasındaki raporuna göre çalışmalar revize edildi. Teknik komite, süpervizyon, FISU icra ve genel kurulları, delegasyon toplantılarında gelişim raporu sunuldu.

Planlama süreci çalışmaları: Komisyon sporcu sağlığı uzmanları ve ilişkili kurum yöneticilerinden oluştu. Görev tanımları belirlendi. Planlama ilgili komisyonların iş takvimleri ve belli kilometre taşları göz önüne alınarak yapıldı. Önemli risk faktörleri oyunların sıcak mevsimde yapılması, tesislerin yaygın alanda ve çok sayıda olması, özel deneyimli sağlık çalışanının azlığı, olası afetler ve temas sporlarının varlığı idi.

FISU şartnamelerine uygun sağlık alanlarının özellikleri teknik koordinatörlüğe aktarıldı. Gereksinimleri lojistik birimine iletildi. Hizmet verecek personel belirlenip eğitimleri gerçekleştirildi. Test müsabakaları yapıldı. Ankara, HÜ Doping Kontrol Merkezi ile protokol imzalandı.

Sağlık sigortası, bütçe ve personel çalışmaları: Gereken genel sağlık sigortasına yönelik olarak bir sigorta aracı kurumu ile sözleşme yapıldı. Bu kurum komisyonca onaylanan ikinci basamak sağlık hizmetlerinin ve faturalarının takibini gerçekleştirdi. Kasım 2003'de özel proje firmasıyla maliyet bütçesi çıkarıldı. Maliyetin yarısını sponsorlukla karşılamak öngörüldü. Teçhizat, sarf malzemesi, personel giderleri ve ambulans hizmetleri için toplam değerler saptandı. İl Özel İdaresinin sağlık kalemlerini İl Sağlık Müdürlüğüne (İSM) sağlaması planlandı.

Oyunlar öncesi komisyon; başkan, yardımcıları, asistan ve veri giriş elemanından oluştu. Son bir yılda bir endüstri mühendisi dahil olmak üzere, bu sayı 20 oldu. Oyunlar döneminde OK ve tesislerde çalışacak personelin planlaması; tesis sayıları, müsabaka ve antrenman programları ve vardiyalara göre revize edildi. Görev tanımları yapıldı.

Sağlık personeli olmaya isteklilerin sayı ve özellikleri planlanana karşılamadığında kurumsal görevlendirme yapılması benimsendi. İzmir ve çevre illerdeki tüm resmi sağlık kuruluşlarına duyuru yapıldı. Gönüllü yönetimi ile koordinasyon içinde çalışıldı. Başvuran sağlık çalışanları ve öğrenciler arasından gereksinime göre seçim yapıp tercihlerine uygun görev alanı belirlendi. Böylece doping kontrolde 53 refakatçi, OKSM'de 27 gönüllü, hastanelerde 16 gönüllü görevlendirildi. CMI üyelerine yabancı dil bilen hekimler atışe olarak atandı.

Eğitim alt komisyonu: İSM Sporcu Sağlığı Projesinde Ekim-Aralık 2003'de 89 kişiye temel yaşam desteği (TYD), Mart 2004'de 124 görevliye iki günlük sporcu sağlığı kursları verdi. EÜTF ve ERC Türkiye üyesi Resüsitasyon Derneği Ocak-Haziran 2005 arasında toplam 107 hekim ve 159 yardımcı sağlık personeline TYD-otomatik eksternal defibrilatör (OED) eğitimi; İSM 112 acil ambulans ve servislerinde görevli 58 hekime üç günlük ileri yaşam desteği (İYD) eğitimi verdi. Sertifikasyon yapıldı.

Sahada görev alması öngörülen 380 personele Haziran 2005 başında temel spor hekimliği eğitimi verildi. Amaç travma halinde ilk müdahale bilgi ve becerisinin arttırılmasıydı. Görevliler formlar, genel sağlık işleyişi, lojistik ve ulaşım konularında Temmuz 2005 sonunda bilgilendirildi. Sedyeye taşıma görevi olan 34 gönüllüye taşıma teknikleri eğitimi verildi. Futbol branşı bu eğitimi kendi organize etti.

Universiade doping kontrol numunesi alım görevlileri (BADNAG) için Mayıs 2004 sonu bir günlük sertifika kursu düzenlendi. Kursa 23 kadın, 21 erkek aday katıldı. Deneyim kazanmak için İzmir’de yapılan Universiade Dünya Yelken Şampiyonasında ve çeşitli branş milli takım hazırlık kamplarındaki doping numunesi alım işlemlerinde deneyimli bir görevliye eşlik ettiler. Gönüllülerden 53’üne refakatçi eğitimi verildi.

Hastaneler koordinasyonu: Oyunlar için bölgede dört üniversite hastanesi, sekiz Sağlık Bakanlığı hastanesi, beş özel hastane ve bir belediye hastanesi tesislerle ilişkilendirildi. Hastane Universiade masası gönüllüleri cep telefonları aracılığıyla geri bildirim sağlayacaktı. Etkin hizmet sunumu için düzenlemeler yapıldı. Birer yöneticiye acil durumda iletişim görevi verildi. Yıllık izinler Oyunlara göre planlandı. Gerekliğinde tüm personeli devreye sokacak bir telefon zinciri kuruldu. Özel hastanelerle indirimli tarife veya tam sponsorluk anlaşmaları yapıldı.

Oyunlar Köyü Sağlık Merkezi: Teknik koordinatörlük ile özellikli bu yapı için çalışıldı. OKSM için belirlenen alanın değişmesi sonucu proje üç kez yenilendi. Sonuçta tek katlı ve 1100 m² olarak planlandı. Köyde kalan ve çalışanlara sağlık hizmeti vermek amaçlıydı. Acil servis, poliklinik, FTR ve doping kontrol birimleri, CMI toplantı odası, delegasyon doktoru odaları ile yönetim, veri ve halk sağlığı ofisleri yer alacaktı.

112 acil ambulans ve sağlık hizmetleri: 112 Komuta Kontrol Merkezince koordine edilmesi için ayrı birim ve telefon hatları kuruldu. Çağrı ve hasta nakilleri için kayıt sistemi sağlandı. Ambulanslara ek olarak sekiz çevre ilden birer ekip, üç adet AKS 110 ambulansı, iki özel sektör ambulansı ile toplam 35 ekip planlandı. Sisteme 20 mobil sağlık aracı dahil edildi. ODD’da tüm tesis ve güzergahlar için mesafe ve olgu özelliğine göre üçer hastane belirlendi. Olası risklere yönelik sağlık, emniyet ve itfaiye birimleriyle ortak aksiyon planları yapıldı.

Genel sağlık ve gıda denetimi: Toplum sağlığı sorunu yaşamamak için alınacak önlemleri bu alt komisyon planladı. Dört ana stratejik konu güvenli su sağlanması, gıda kaynaklı hastalıkların önlenmesi, çevre sağlığı ve katı atık yönetimi, işe bağlı sağlık sorunlarının önlenmesi idi. Gıda üretim, dağıtım ve servis alanlarının denetimleri planlandı. İSM, Hıfzısıhha laboratuvarı, Tarım ve Köy İşleri İl Müdürlüğü, üniversiteler ve yüklenici firma işbirliği öngörüldü. İZSU su sisteminin klorlanması ve analizlerini üstlendi. Çevre sağlığı, ilaçlama, katı atık toplama hizmetleri için belediye, gıda ve özel temizlik firmaları işbirliği planlandı.

Doping kontrol: Kontrollerde WADA kurallarına uyulmasına, FISU formlarının kullanılmasına, örneklerin Ankara HÜ akredite Doping Kontrol laboratuvarına gönderilmesine karar verildi. Bu merkezle bir protokol imzalandı. Numunelerin 48 saat içinde analizlerinin yapıp sonuçlarının CMI başkanına gönderilmesi, numune alma ve saklama kaplarının merkez tarafından sağlanması kararlaştırıldı.

Cihaz ve malzeme temini: İletişim teknolojileri donanımı dahil teçhizat ve tefriş belirlenerek ilgili komisyonlara iletildi. İSM tıbbi araç-gereç ve malzemenin çoğunu sağlayacağı için liste ve şartnameler bu kuruma iletildi. Diş ünitelerini İSM ve EÜ Diş Hekimliği Fak. üstlendi.

Formlar ve kitapçıklar: Sağlık hizmetlerinin akışı, veri kaydı, raporlamalar ve görev denetimleri amacıyla formlar tasarlandı. Kolay kullanım ana kıstastı. Temel bilgilendirme amaçlı 10000 adet broşürle eczanedeki ilaçlara ilişkin ayrıntılı bilgiyi de içerecek ve delegasyonlar ile sağlık ve doping kontrol birimlerine dağıtılacak 500 adet "Medical Services and Doping Control Services Handbook" kitapçığı basıldı.

Hasta muayenesi ve laboratuvar-tedavi istek formları OKSM; ilk tedavi ve tesis sağlık görev formları tesisler için tasarlandı. Sonucusu eksilen malzeme talebi ve mekanın kontrolü amaçlıydı. Hastanelerde ileri merkez kayıt ve yatan hasta gözlem formlarını acil veya diğer servis sorumlu hekimi dolduracak, desk görevlisi OKSM veri işleme birimine faksalayacaktı. Köy eczanesine yönelik bir reçete tasarlandı. Poliklinik, FTR merkezi ve laboratuvarlarda poliklinik kayıt defteri kullanılacaktı.

Voleybol müsabakalarında hakem alkol ölçüm raporları OKSM'ye iletilecekti. Doping kontrolünde tedavi amaçlı kullanım muafiyeti (TUE ve ATUE) formları OKSM'den temin edilecek, sporcu ve yöneticilerce doldurulup imza karşılığı teslim edilerek CMI başkanına iletilecekti.

OYUNLAR DÖNEMİ UYGULAMALARI

Yönetim: Sağlık Komisyonu başkanı ve iki yardımcısı Dr. Rink başkanlığında beş kez CMI, dört kez delegasyon başkanları toplantısına katıldı. Delegasyon hekimleri toplantısı da OK'de gerçekleştirildi.

Personel: Görevlendirmeler branş ve adres tercihine göre yapıldı. Akreditasyon kartları ve kıyafetleri verildi. Yönetim dışı toplam personel sayısı 826 oldu (112 acil ve AKS 110 için 352, spor tesisleri 218, OKSM 115, diğer tesisler 28, genel sağlık alanında 29 ve doping kontrolde 84).

Test müsabakaları: Olası aksaklıkların giderilmesi için planlanan test müsabakalarında sağlık hizmetleri verildi. Temmuz 2005'de Uluslararası İsmet İraz Taekwondo Turnuvası, Eskrim Türkiye Takımlar Şampiyonası ve Ritmik Cimnastik İzmir Minikler Şampiyonası Fuar alanında yapıldı. Genel provada ise 20 tesiste sağlık hizmetleri verildi.

112 acil ve ODD: Sağlık komisyonu tarafından başlatılan çalışmalar; güvenlik ve ilgili komisyonların, OK yönetiminin katılımı ve Valilik kriz masası desteğiyle sürdü. Görev yerinden ayrılmak zorunda kalan ekipleri en yakın ekip destekledi. Hizmet, spor tesislerinin yanı sıra FISU oteli, medya merkezi, yönetim merkezi ve OKSM'de ve kültürel etkinliklerde verildi. Mobil sağlık araçları personel ve tıbbi malzeme taşıdı.

Ekipler saha sağlık personeli ile eşgüdümlü çalıştı. Görev alanları branşın risk düzeyine ve OED dağılımına göre planlandı. Açılış-kapanış törenlerinde 11 gezici sağlık ekibi, sekiz ambulans, üç mobil sağlık aracı, iki AKS-110 aracı, iki komuta kontrol aracı, bir sağlık otobüsü yer aldı. Personel sayısı 75 oldu. Maratona dört ambulans, bir motosikletli ekip, üç mobil sağlık aracı katıldı. Yelkende AKS-110 botu, kurtarma ekibi ve dalgıç; atlama müsabakalarında sualtı kurtarma timi görev yaptı.

Müsabaka ve antrenman tesisleri: Otuzu müsabaka tesisi olan 59 tesiste 80 hekim, paramedik/hemşire/sağlık memuru olarak 138 yardımcı sağlık personeli (YSP) görev yaptı. Sayı için spor dalına özgü yaralanma riski ve alan boyutları esas alındı. Voleybol ve basketbol antrenman salonlarında hekim yerine ek YSP yer aldı. Bazı antrenman tesislerinde 112 ambulansları çağrı ile hizmet verdi.

Tıbbi tefriş, sağlık çantası ve sarf malzemeleri dağıtılıp yedeklendi. Derin dondurucu, buz paket ve çantalarını lojistik birimi destekledi (toplamda 54 ton). Saha kenarı sağlık ekiplerine 30 OED cihazı verildi. Voleybol müsabakaları için alkolmetreleri Emniyet Müdürlüğü sağladı.

Diğer tesisler: Uluslararası Medya Merkezi, FISU yönetimi ve yönetici otelleri ile EÜ ve DEÜ yurtlarında hekim ve/veya YSP günde 12-16 saat hizmet verdi. Ambulans hazır bulundu veya çağrı ile geldi.

OKSM: Oyunlar öncesinde Köyde yapılanma ve gönüllü eğitimleri sürdüğü için sağlık sorunlarını karşılamak üzere kurulan geçici revirde bir hemşire, sonradan bir hekimle birlikte görev yaptı. Geciken yapımı sonucu merkez delegasyonlar gelmeye başladığında teslim alınabildi ve 6 Ağustos 2005 tarihinde aktif duruma geçti. Delegasyon büyüklüğüne göre 30 adet planlanan delegasyon sağlık odaları 13 adet artırıldı.

Merkezde 40 hekim, dört diş hekimi, iki eczacı, 16 hemşire, iki fizyoterapist ve 51 sağlık personeli olmak üzere toplam 115 personel görev yaptı. Üç acil muayene, sekiz gözlem yatağı bulunan acil ünitesinde 24 saat boyunca iki hekim, iki hemşire, bir hasta kabul gönüllüsü, birer laboratuvar ve radyoloji teknisyeni görev aldı. Ayrıca iki 112 ambulans ekibi acil hasta nakli için 24 saat hazır bulundu.

Aile hekimliği, dahiliye, genel cerrahi, jinekoloji, diş hekimliği, ortopedi, FTR ve radyolojik tanı hizmeti 08:30-20:30 arasında verildi. Spor hekimliği polikliniği ile FTR tedavi ünitesi ise 07:30-22:30 saatleri

arasında açıktı. Acil biyokimyasal tanı ve eczane hizmetleri 24 saat kesintisiz sağlandı. Beş kişilik veri kayıt ekibi toplanan formları kodladı.

İlaçları İSM sağlarken bazı ilaç ve malzeme firmaları destek verdi. OKSM eczanesinde bulunmayan ilaç, ortopedik ve diğer sarf malzemesi özel eczane ve satış ofislerinden karşılandı. Korunma amaçlı ücretsiz dağıtılan kondomları bölge yetkili bayii hibe olarak temin iletti.

Genel sağlık ve gıda denetimi: Gıda ve kumanya üretim, dağıtım ve servis alanları ile tüm tesis ve konutların günlük su, gıda ve genel sağlık denetimleri gerçekleştirildi. Raporlar üretim sorumlusu ve halk sağlığı uzmanlarına iletildi. Her üretimden örnekler 72 saat saklandı. Bulaş riskli gıdalar imha edildi. İZSU görevlileri 80 noktada günlük klor düzeyi ölçtü. Haftada iki kez 40 noktanın örneklerinde mikrobiyolojik ve gerekirse kimyasal analizler yapıldı. Çevre sağlığı, ilaçlama, katı atık hizmetlerini lojistik birimi, belediye, gıda ve temizlik firmaları uyguladı.

Analize yollanan toplam 86 şüpheli gıda örneğinden 17'si pozitif çıktı. İvedi üretim noktası çözümleriyle olgular önleildi. Gerektiğinde epidemiyolojik araştırma yapıldı. Gıda kökenli salgın yaşanmadı. Olgular OKSM'de izlendi. Tek günde en fazla sekiz hasta tedavi edildi. Bir olgu hastanede 24 saat gözlem altında tutuldu.

Doping kontrol: FISU ve WADA yönetmeliklerine uygun yapıldı. Her müsabaka tesisinde veya bitişik tesislerde ortak olarak 25 birim düzenlendi. Biri OKSM'de, 15 ekipte toplam 32 BADNAG ve 53 teşrifatçı görev aldı. Ekiplere her iki cinsten birer görevli ve spor dalına uygun sayıda teşrifatçı verildi. CMI'nin önceden belirlediği müsabakalarda, her altın madalyalıdan ve kura ile belirlenen bir sporcudan numune alındı. Takım sporlarında kura ile birer sporcucu seçildi. CMI ve FISU branş sorumluları seçimde birlikte karar verdi.

İlgili yönetmelikler, yasaklı maddeler listesi, eczane ilaç içerikleri listesi "Medical Services and Doping Control Handbook"da yer aldı. OKSM'de görevli ekip, sporculara TUE/ATUE formlarını sağladı. Formlar yarışa girilmeden kabul edildi. Tesislerde numune alımı bitirilmemiş sporcuların işlemleri tamamlandı. Örnekler Köy doping kontrol merkezinde bir araya getirildi. Her sabah 06:00'da kargoya verilip en geç saat 11:00'de HÜ Doping Kontrol laboratuvarına ulaştırıldı.

SONUÇLAR

Sabit sağlık hizmetleri: OKSM'de 2145 hasta muayene edildi. Döküm 840 acil polikliniği, 644 iç hastalıkları ve aile hekimliği, 191 ortopedi, 150 FTR, 99 spor hekimliği, 16 genel cerrahi, 15 jinekoloji, ve 190 diş hekimliği polikliniği şeklindeydi. Laboratuvarında 83 hemogram, 54 serum biyokimyası, 45 idrar analizi, 13 sedimantasyon ve 4 gebelik testi yapıldı. Tesislerde 720 olguya müdahale edildi. Revire oyunlar

öncesi 580, sonrası 51 başvuru oldu. Merkez ofis revirine ise oyunlar öncesinde 325, oyunlar sırasında 147, sonrasında ise 82 kişi başvurdu.

Hastanelere kırık nedeniyle transfer edilen üçü Türk dokuz sporcu tedavi edilip aynı gün taburcu oldu. Menisküs yaralanması olan bir sporcunun dizi immobilize edilip aynı gün OK'ne gönderildi. Dalak yaralanması olan bir futbolcu beş gün; dizi disloke olan bir voleybolcu üç gün; kısa süreli bilinç kaybı geçiren bir taekwondocu, senkop geçiren bir basketbolcu, gastroenterit geçiren bir atlayıcı hastanede birer gün yatırıldı. ACL rüptürlü bir sporcunun ülkesine transferi sağlandı.

Mobil sağlık hizmetleri: Bu ekiplerde 124'ü hekim toplam 352 sağlık personeli ve sürücü çalıştı. Müdahale edilen 236 olgunun 92'si hastanelere, %11'i OKSM'ye sevk edildi. Sevkinin 30'u DEÜ, 24'ü EÜ hastanelerine oldu. Olguların %50'si (sporcularda %67) travma, %15'si ise CV nedeni olup diğer nedenler genelde GİS, nörolojik ve psikolojik kökenli idi. Ön tanılarına göre 84 travma olgusu vardı. Sporcu olan 76 olgunun 21'i futbolcu, 11'i taekwondocu idi. Daha sonra basketbol, voleybol, jimnastik sıralandı. Sporcu olgular %50, görevliler %33 idi.

Açılış ve kapanış törenleri, yarı maraton, yürüyüş ve yelken yarışlarında, büyük sosyal etkinliklerde mobil hizmet verildi. Transferler 112 acil komuta kontrol merkezi ve özel sigorta aracı şirketi tarafından kaydedildi. Bilgiler kısa süre içinde komisyona ulaştı ve takipler yapıldı. Hastanelere ayaktan personel başvuruları geç kayda girdi. Hastane, poliklinik ve görüntüleme merkezlerine giden 173 olgunun 110'u üniversite hastanelerine, 31'i diğer resmi kurumlara gitti.

Doping kontrol hizmetleri: Ulusal rekor kıran iki sporcu örneği dahil 485 örnek ilgili laboratuara ulaştırıldı. FISU formları güçlükle sağladı. CMI başkanına 48 saat içinde fakslanması gereken sonuçlarda 6-7 günü bulan gecikmeler yaşandı. Tüm sonuçlar negatifti.

DEĞERLENDİRME

Planlama dönemi: Organizasyon yapısında yetki düzenlemeleri atıl süreçlere neden oldu. Bu da çalışma takvimini aksattı. Komisyonlar arası eşgüdüm zaafi, master planda önemli ara tarihlere uyulmasını zorlaştırdı. Proje grubunda büyük yararı olan endüstri mühendislerinin ayrılması paralelliği engelledi. Takım sporları müsabaka ve antrenman tesislerinin yer ve sayılarının değişmesi planlama tekrarlarına neden oldu. Yazılı format farklılığı, farklı veri üretimlerine yol açtı.

TYD kursunda eksik lojistik desteği ilgili kurum karşıladı. Eğitim çağrılarında e-posta sistemi etkin olmadı. Test müsabakaları yeterince ciddiye alınmayınca, önlemler aksadı. FISU'nun konuk ülke başvuru tarihlerini uzatması planlamayı etkiledi. Geç yapılan OKSM, hizmete eksik donanımla. Kurumsal görevlendirme gecikmeleri akreditasyonu daha da öteledi, nöbet planlamalarını etkiledi.

Doping kontrol denetim kurumu WADA gerekli girişimi yapmasına karşın, lojistik altyapı sağlanmayınca gelmekten vazgeçti. Bu da özellikle laboratuvar işleyişinin sorgulanmasına neden oldu.

Uygulama eksiklikleri ve önlemler: Otobüs hareket noktasında istenen malzeme destek odasının yapılmaması merkezi çözümü engelledi ve rapor geri bildirimini aksattı. Alternatif faks ve iletişim fonksiyonları yetersiz kaldı. Lojistik açıklar komisyonun bireysel bazda özverisiyle kapatıldı. Formların işlenmesi ve veri girişi istenen düzeyde olmadı. Sahadaki personelin deneyim eksikliği yerinde müdahale yerine gereksiz hastane transferlerine neden oldu. Hastanelerle iletişim zaman zaman aksadı. Akreditasyon aksaklıkları kısmen günlük kartlarla aşıldı.

Sigorta aracısı olan firmayla gerek olgu onayı, gerekse kurumsal bağlantı eksikliği, firmanın İzmir'de eleman buldurumaması iletişim eksikliği yarattı. Bu da hastane ve tetkik merkezlerine giden olguların denetimlerinde ve belgelerinin alınmasında aksaklık yarattı. Personelin sosyal güvenliği yerine sistemi kullanma eğilimi yükü arttırdı.

Diğer komisyonlara bağlı aksamalar: Teknik koordinatörlük OKSM projesini üç kez değiştirdi. Yapı türü netleşmedi ve ihalesi ertelendi. Sağlık ve doping kontrol mekanları istenilen norm ve projelere uymayınca sorunlar yaşandı. Tesisler işletmesi ve lojistik birimi malzeme listelerini defalarca modifiye etti. Giysi dağıtımı aksadı. Sağlık malzemeleri dağıtımı çok zor gerçekleşti. Köy yönetimi OKSM'ye geç lojistik destek verdi. Atık toplamaları gecikti. FISU müdahalesi sonucu yemekhanelerin açık kalma süresi 18 saatten 21'e çıktı. Gıda denetimlerinde olumsuzluklara yönelik yaptırımlar uygulanmadı. Konu alt komisyonun özverisi ve baskısıyla sonuçlandırıldı.

Görevlendirmelerde idari işler, akreditasyon ve güvenlik birimleri ortak format kullanmayınca ciddi belge, veri ve zaman kayıpları yaşandı. Akreditasyon kartlarında yanlışlıklar oldu. Gönüllü yönetimine ataşelerin benimsetilmesinde zorluk yaşandı. Bilişim teknolojileri cep telefonlarını devreye geç soktu. Cihazlar önemli oranda arızalıydı. Bu durum iletişimi etkiledi. OKSM'ne fiber optik ve telefon bağlantıları gecikti. Faks ve fotokopi aletleri kaliteli hizmet veremedi. Güçlü bir sunucu ağının baştan kurulmaması e-posta sistemini aksattı. Web sitesi tasarımları başarıyla uygulandı. Ücret politikası sıkıntı yarattı.

Spor komisyonunun antrenman ve müsabaka programlarını son dakikada bile değiştirmesi planlamaları aksattı. Doping kontrol açısından mekan paylaşım sorunları yaşandı. Ulaşım komisyonu çok başarılı çalışan oldu ve küçük aksamalarda hızlı ve pratik çözümler sundu. Tüm doping kontrol ekiplerine birer araç verildi. Sağlık komisyonunun yürüttüğü ODD planlamasında güvenlik komisyonu inisiyatif kullanmadı. Açılış-kapanış törenlerinde ise genelde başarılıydı.

Yüklenici TİT firması yeterli iletişimi sağlamadığı için provalarda sağlık hizmetleri aksadı, ancak törenlerde gerekli hizmet verildi.

Halkla ilişkiler ve pazarlama komisyonu sponsorluk bağlantılarını sınırladı. Belgelerin basılmasında ise başarılıydı. Mali işler ve satın alma komisyonu bazı alımları gerçekleştirmedi. Bu konuda üst yönetim daha esnek çalışma esasları ve küçük alımlarda serbestlik sağlayabilirdi. Dış ilişkiler komisyonu FISU konferansında etkin görev alacaktı. Daha sonra organizasyon EÜ'ne aktarıldı. Sekreteryayı komisyon başkanlığımız yürüttü. Aracı firma istenen hizmet kalitesine ulaşamazken, giderler üniversite ve organizasyonun desteğine karşın yüksek oldu.

Geri bildirim ve öneriler: CMI başkanı, delegasyonlar ve FISU'dan olumlu geri bildirim alındı. Bunda sağlık ile ilgili bir aksaklık olmaması, sorunların hızlı şekilde çözülmesi etkendi. Doping kontrolde baştaki küçük sorunlar çabuk giderildi. Doping kontrol merkezinin geç raporlaması eleştiri konusu oldu. Organizasyonda asgari sorun yaşansa da, benzerlerinde bazı yaklaşımlar verimi arttıracaktır. Yönetimde devamlılık ve birime uygun görev tanımları sağlanmalıdır. Ortak yazılı program kullanımı şarttır. Komisyonlar arasında eşgüdüm ve denetim için endüstri mühendisi istihdamı gereklidir. Komisyonlar daha özgür çalışmalıdır. Kurumsal işbirliği erken kurulmalıdır. Altyapı ve gıda ihalesi çalışmaları en geç altı ay önce bitirilmelidir.

SONUÇ

Universiade 2005 sırasındaki sağlık hizmetlerini 59 tesis, diğer mekanlar ve Oyunlar Köyünde 840 kadar personel verdi. Organizasyona katılan ve izleyen herkesin sağlık güvencesi sağlandı. Geleceğe yönelik büyük bir deneyim gerçekleştirildi. Bu başarılı organizasyonun bir parçası olarak sağlık alanında çalışan herkesin gayret ve özverileri, bilgi ve deneyim aktarma becerileri vurgulanmaya değerdir. Emeği geçen tüm Universiade 2005 İzmir çalışanlarına, katkıda bulunan tüm sağlık kurum ve kuruluşlarına, aşağıda adları sunulan mesai arkadaşlarımıza teşekkür ve minnetlerimizi sunarız.

Teşekkür: Rapor yazarı komisyon başkanı ve iki yardımcısının yanı sıra görev alan hekimler (soyadı sırasıyla) Şaban Acarbay, Elif Akalın, Devrim Akseki, Rıdvan Atilla, Agah Çertuğ, Berrin Durmaz, Pınar Erbay Dündar, Alp Ergör, Hülya Güven, Muammer Kayatekin, Arzu On, Cengiz Öngör (AKS 110), Turhan Sofuoğlu, Ahmet Soysal ve Zeki Taşyürek'e; komisyon çalışmalarına fiilen destek veren spor branşı sorumluları Çetin İşlegen ve Aylin Çeçen'e; diğer komisyonlarla eşgüdümü başaran End. Müh. Gülbin Elyorgun'a ve komisyon asistanı olarak özverili bir şekilde çalışan Öykü Yücesoy ve Fidan Altürk'e özellikle teşekkürü borç biliriz.

Yazışma için e-mail: oguz.karamizrak@ege.edu.tr
mesutn@gmail.com